

Delo po ustaljenem principu prinaša vse, kar potrebuje znanstvena izdaja. Posamične tipe balad, med katerimi nekateri presenečajo s svojo obsežnostjo, spremljajo znanstveni komentarji. Prav komentarji in različna kazala pa bogastvo slovenskega ljudskega pesemskega izročila približujejo tistim, ki se sicer z glasbenim narodopisjem ne ukvarjajo. Kazala in statistični pregledi, navzven neprivlačni, so izredno informativni in so nepogrešljivi del znanstvene izdaje. S temi besedili je, kakor v predhodnih zbirkah, ta del baladnega izročila razumljiv tudi drugim, ne samo folkloristom.

Celotna zbirka z vsem bogastvom pesmi, ki ga prinaša, in s komentarji, ki to dediščino umeščajo v ustrezen čas in družbeno okolje, vsekakor prinaša zelo dragocen prispevek k razkrivanju podobe ljudske pesmi. Z izčrpnim povzetkom v angleškem jeziku to védenje, vključeno v evropski prostor, predstavlja neslovenskim bralcem in raziskovalcem in jim na ta način razkriva pomemben del naše dediščine.

Marija Klobčar

DVE DOMOVINI, Razprave o izseljenstvu / TWO HOMELANDS, Migration Studies 9, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovensko izseljenstvo, Ljubljana, Založba ZRC, 1998, 246 str.

Deveti številki revije Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU *Dve domovini / Two Homelands* daje osnovni ton obeleževanje 100-letnice rojstva znanega slovenskega izseljenca v ZDA Louisa Adamiča, sicer »vzorčnega izseljenca« v očeh prejšnjega totalitarnega režima v Sloveniji oz. Jugoslaviji. Temu jubileju je bil tako posvečen odmeven simpozij Inštituta za slovensko izseljenstvo. Prispevki s tega simpozija, ki se ni ukvarjal izključno z Adamičem, pač pa je zajel širše vprašanje delovanja slovenskih in drugih intelektualcev v diaspori, so bili razen v omenjeni 9. številki *Dveh domovin / Two Homelands* objavljeni tudi v posebni publikaciji Inštituta *Intelektualci v diaspori*, ki je izšla leta 1999.

Adamičeva številka *Dveh domovin* ima podobno strukturo kot običajne številke, izjemen je poseben uvodni del, v katerem je objavljenih šest prispevkov z zgoraj omenjenega simpozija. Tako objavlja mag. Rozina Švent iz ljubljanske Narodne in univerzitetne knjižnice prispevek o korespondenci Louisa Adamiča z nekaterimi vidnimi slovenskimi sodobniki, predvsem Ivanom Hribarjem, Edvardom Kocbekom in dr. Antonom Novačanom, objavljeni pa so tudi spomini Adamičevega razrednika dr. Alojzija Westra z II. ljubljanske gimnazije Poljane, ki zadevajo bodočega izseljenca. Adamičev nečak dr. Tine Kurent, upokojeni redni profesor arhitekture, objavlja nekaj stričevih pisem,

Adamičev brat dr. France Adamič, upokojeni redni profesor agronomije, pa predstavlja bratove stike s slovenskimi znanstveniki, umetniki in časnikarji v letih 1921–1941. Upokojeni profesor zgodovine in slovenski izseljenec v ZDA dr. Bogdan C. Novak obravnava Adamičeva prizadevanja, da bi ZDA uradno priznale partizansko gibanje v Jugoslaviji, dr. Jerneja Petrič z ljubljanske Filozofske fakultete Adamičev prevod novele Alojza Kraigherja Martin Klobasa v angleščino, dr. Janja Žitnik z Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU pa Louisa Adamiča kot vsestransko osebnost.

V »normalnem delu« številke je objavljenih nadaljnjih šest razprav, ki obravnavajo zelo pestro izseljenško problematiko. Tako zgodovinar dr. Marjan Drnovšek z Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU predstavlja besedilo spomenice Jugoslovanske izseljenške katoliške akcije, nastalo leta 1931 v francoskem Aumetzu, ki ga primerja z nekaterimi sodobnimi osnutki izseljenških programov, nastalih v matični domovini.

Diplomirani sociolog in argentinski rojak Avgust Horvat predstavlja izredno zanimivo, v matični domovini vsem premalo poznano prizadevanje slovenskih predvojnih in zlasti povojnih izseljencev v Argentini za ohranitev slovenstva s slovenskimi šolskimi tečaji, potem ko jim ni uspelo doseči ustanovitve rednih slovenskih šol s pravico javnosti. Navaja zanimivo dejstvo, da predvojni slovenski izseljenci poučujejo v materinščini že svojo četrto, slovenski povojni izseljenci pa v devetih tečajih tretjo generacijo.

Kanadska rojakinja Cvetka Kociančič obravnava v svojem prispevku oblike verskih, socialnih in kulturnih združenj treh glavnih valov slovenskih priseljencev v Kanado (predvojnih v letih 1924–29, povojnih protikomunističnih beguncev v letih 1948–51 in ekonomskih po letu 1956), tako njihove stične točke kot tudi politična in druga razhajanja, vse skupaj pretežno po že obstoječi literaturi in žal na precej (levo) pristranski način.

Upokojeni psihiater dr. Jurij Zalokar s primerom nemškega pastora, pesnika in pisatelja poljskega rodu Johanna Cristopha Biernatzkega (1795–1840) ponazarja negativne in pozitivne reakcije na nostalgijo po domovini prednikov.

Zelo obsežno in tako s tekstom kot preglednimi tabelami se je pereče teme potencialnega izseljevanja znanstvenikov iz Slovenije sredi devetdesetih let 20. stoletja lotila dr. Milena Bevc z ljubljanskega Inštituta za ekonomska raziskovanja. Njena glavna ugotovitev je, da je v okviru raziskovalnega vzorca 10 držav vzhodne in srednje Evrope potencialna zunanja mobilnost slovenskih raziskovalcev zelo visoka tako v absolutnem kot v relativnem pogledu, oziroma preprosteje rečeno, da je »beg slovenskih možganov« zelo velik.

Zadnja od razprav »mešanega oddelka« posega na področje tujega izseljenstva. Tri raziskovalke z argentinske univerze v La Plati dr. Maria Mercedes Maffia, Gabriela Maria Morgante in Elisabeth Monica Fora predstavljajo rezultate začetne stopnje raziskave o priseljevanju, prilagajanju in narodni identiteti

litovske etnične skupnosti v Argentini, ki se je v to državo doselila v več priseljenjskih valovih od konca 19. stoletja pa do obdobja po drugi svetovni vojni.

Zvezek zaključujejo poročila o treh mednarodnih znanstvenih simpozijih, ki so se jih aktivno udeležili sodelavci Inštituta za slovensko izseljenstvo (enega od njih, že omenjenega portoroškega, so tudi pripravili), ter o prireditvah ob 100-letnici rojstva Louisa Adamiča ter pet knjižnih ocen oziroma poročil.

Naj za sklep ugotovimo, da revija Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU *Dve domovini / Two Homelands* izhaja sicer šele od leta 1990, vendar pa se je v tem času že povsem uveljavila tako v slovenskem kot tudi v mednarodnem znanstvenem in strokovnem prostoru. O tem priča vedno bolj naraščajoč krog kvalitetnih domačih in tujih sodelavcev, proučevalcev slovenskih in drugih izseljenjskih vprašanj. Revija se je razvila v pomembno mednarodno znanstveno vez tudi zaradi dejstva, da je znaten delež prispevkov v njej objavljen v tujem jeziku, pretežno v angleščini.

Andrej Vovko

MARIJA KLOBČAR, Kamničani med izročilom in sodobnostjo. Življenje kamniških meščanov od leta 1880 do druge svetovne vojne, Ljubljana, Založba ZRC, 1998, 262 str., slike

Etnologinja in slavistka Marjanca Klobčar je že diplomsko in magistrsko nalogo (Društva in prireditve v Kamniku od l. 1914 do l. 1941, Občina Domžale, Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja) posvetila domačemu kraju oz. njegovemu širšemu območju. Tudi monografije Kamnika za doktorsko disertacijo se je, kot pravi v uvodu, lotila z namenom, da bi ga čim bolj spoznala, razumela in odkrila sebi in drugim. Zahtevna naloga bi bila kar prevelika, če si ne bi že s prejšnjimi raziskavami nabrala velikega znanja in izkušenj.

Vsebina knjige zajema vse od najširšega javnega življenja v Kamniku, se pravi od upravno-politične oblasti, gospodarskega in družbenega razlikovanja, prostorske členitve mesta, stavbarstva, naselja, prebivalstvene sestave in društev do zasebnosti, notranje opreme, družinskih odnosov, vzgoje, praznikov in vsakdanjega življenja družin in posameznikov. Vsako poglavje se pne od spodnje časovne meje, ki naj bi bila okrog 1880, do zgornje, ki naj bi bila okrog 1941.

Knjiga priča o tem, kako si avtorica zamišlja etnološko monografijo, oz. da se je v tem delu odločila za monografijo, ki zajame vso etnološko problematiko obravnavanega kraja. V uvodnem poglavju sicer pravi, da se je koncept